

بررسی بینابانی وندهای مصغرساز در زبان‌های فارسی، ترکی استانبولی، انگلیسی و

فرانسه

واژگان کلیدی

* وندهای مصغرساز

* فارسی

* ترکی استانبولی

* انگلیسی

* فرانسه

دکتر فروغ کاظمی * f.kazemi86@yahoo.com

دانشیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی

گلناز غفوری صالح

دانشجوی دکتری زبان‌شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی

چکیده

وندهای مصغرساز در زبان‌های دنیا معمول هستند. آنها عمدتاً برای بیان کوچکی و محبت به کار می‌روند و گاه در مفهوم تحقیر استفاده می‌شوند. در این تحقیق وندهای مصغرساز در چهار زبان فارسی، انگلیسی، فرانسه و ترکی استانبولی مورد بررسی قرار گرفته‌است. این مطالعه، به مصغرسازها از منظر صرف می‌پردازد و هدف آن انجام مطالعه ای قیاسی در خصوص وضعیت وندهای مصغر و میزان استفاده از آنها در زبانهای مذکور است. داده‌های پژوهش شامل چهار داستان از داستان‌های هانس کریستین اندرسن و نیز گفتار شصت دقیقه برنامه تلویزیونی از هر زبان است. یافته‌ها نشان می‌دهد که در زبان‌های ترکی استانبولی و فرانسه به‌کارگیری پسوندهای مصغرساز بیشتر از زبان‌های فارسی و انگلیسی است. همچنین در داده‌های دو زبان فرانسه و انگلیسی این وندها در مفهوم تحقیر کاربرد نداشته‌است. به نظر می‌آید در چهار زبان مورد بررسی، بسیاری از وندهای مصغرساز در حال واژگانی شدن هستند.

مقدمه

در زبان‌های دنیا، کلماتی به شکل مصغرشده یافت می‌شوند و اغلب در زبان گفتار به کار می‌روند تا نوشتار و نوعاً مفهوم کوچکی، کمی، محبت و حتی کاهش را منتقل کنند. مصغرها را می‌توان به شیوه‌های گوناگونی نمایش داد. توسط یک کلمه اضافه، با استفاده از پسوند، پیشوند و میانوند و کوتاه‌سازی و یا آمیزه‌ای از همه این فرآیندها. اما تأکید این مطالعه بر روی مصغرسازی از طریق وندافزایی است. پسوندهای مصغرساز^۱ کوچکی، عاطفه و احساس محبت را بیان می‌کنند. در برخی زبان‌ها این پسوندها به صورت تحقیری هم به کار می‌روند (کمپ، براک و گیلیس^۲، ۲۰۰۷).

بسیاری از زبان‌ها حیطة گسترده‌ای از زایایی در وندهای مصغرساز دارند. در زبان‌هایی مانند هلندی، آلمانی، فنلاندی، لیتوانیایی، اسپانیایی، صربی و روسی این وندها می‌توانند تقریباً از هر اسم ذاتی مشتق شوند و حتی در برخی زبان‌ها مثل روسی از صفات و قیده‌ها نیز مشتق می‌شوند. این واقعیت به وضوح نشان می‌دهد که کاربرد این وندها تنها ناظر بر عوامل معنایی برای انتقال معنی کوچکی نیست. بلکه اساساً یک ابزار کاربردشناسی برای بیان محبت و گرمی داشتن نیز هست (همان: ۳۲۱). وندهای مصغرساز برای ساختن اسم‌های تحبیبی نیز استفاده می‌شوند این اسم‌ها معمولاً در بین اعضای خانواده و دوستان صمیمی به کار می‌رود و تقریباً در تمام زبان‌ها دیده می‌شود (کرد زعفرانلو، ۱۳۸۲).

این واقعیت که مصغرسازها در خانواده زبان‌های گوناگون دیده می‌شوند به زایایی آنها در ذهن بشر باز می‌گردد. از آنجا که مصغرسازها دارای معنی ضمنی احساسی بالایی هستند برای رمزگشایی از همدلی و همدردی ابزار مناسبی هستند. در نتیجه ساخت‌های مصغر، غیررسمی بودن، آشنا بودن و حتی صمیمیت را القا می‌کنند. باربارس و درسلر^۳ همچنین در مطالعات

^۱ -Diminutives

^۲ -Kampe, Brook, Gillis

^۳ -Babaress & Dressler

خود شرایط اجتماعی خاصی را مشاهده کردند که موجب فراهم آوردن شرایطی می‌شود که کوچکی را به هجو و سرزنش تبدیل می‌کند (وات^۱، ۲۰۱۳: ۳۱).

مسئله پیش رو در پژوهش حاضر آن است که وضعیت وندهای مصغرساز و میزان استفاده از آنها در چهار زبان مذکور چگونه است و از میان انواع این وندها که در زمینه تصغیر، تحیب و تحقیر به کار می‌روند در هر زبان کدام نوع آنها رایج‌تر است. این مقاله در صدد آن است تا به این پرسش‌ها پاسخ دهد که در کدامیک از این زبانها این وندها کاربرد بیشتری دارند؟ در پژوهش‌های پیشین به ذکر پسوندهای کوچک‌ساز و معانی آنها اکتفا شده و به جنبه‌های صرفی و کاربردشناختی آنها توجه چندانی نشده است. از آنجا که وندهای مصغرساز می‌توانند زبان احساس‌گوینده را مشخص کنند زیرا حالت روحی هر فرد، مستقیماً با انتخاب کلمات او برای بیان افکارش در ارتباط است، مطالعه بین‌زبانی میان این چهار زبان نشان خواهد داد که در کدامیک از این زبانها تنوع این وندها به‌گونه‌ای فرصت ابراز صریح‌تر و راحت‌تر افکارش را نسبت به یک فرد یا واقعه می‌دهد.

در تحقیق حاضر زبان‌های انتخاب شده، یعنی فارسی، فرانسه و انگلیسی از خانواده زبان‌های هند و اروپایی هستند و به ترتیب به سه شاخه عمده هند و ایرانی، ایتالیک و ژرمنی تعلق دارند و زبان ترکی استانبولی نیز متعلق به خانواده زبان‌های آلتایی است. روش گردآوری داده‌ها به صورت کتابخانه‌ای است. برای آن که بتوانیم هم زبان نوشتار و هم گفتار را مورد بررسی قرار دهیم چهار داستان کودکانه از داستان‌های نویسندگان دانمارکی هانس کریستین آندرسن انتخاب شدند. چهار داستان جوجه اردک زشت، دخترک کبریت فروش، قوهای وحشی و کفش‌های قرمز به هر چهار زبان مورد مطالعه قرار گرفتند و همچنین ۶۰ دقیقه از برنامه‌های تلویزیونی مربوط به هر زبان برای جمع‌آوری داده‌ها انتخاب شدند. سپس وندهای مصغرساز شناسایی و طبقه‌بندی شدند.

¹ -Watt

پیشینه مطالعات داخلی و خارجی

در زمینه وندهای مصغرساز تحقیقات متفاوتی در داخل و خارج از کشور تاکنون انجام شده‌اند که در این بخش به برخی از آنها اشاره خواهیم کرد. بامشادی و قطره (۱۳۹۶) به چند معنایی پسوند -ی در فارسی پرداخته‌اند و یکی از کاربردهای این پسوند را دلسوزی و تحبیب معرفی می‌کنند که در نمونه‌هایی مثل "طفلی" دیده می‌شود. آنها همچنین اضافه می‌کنند که از صورت کوتاه شده اسم خاص افراد و یا مواردی همچون "داداشی" و مانند آن نیز همین کاربرد تحبیبی را می‌توان درک کرد.

نورایی نیا و شریفی (۱۳۹۴) به مطالعه رده شناختی پسوندهای تصغیر ساز در زبان فارسی و گویش سیستانی می‌پردازند و به این نتیجه می‌رسند که پسوند -ک فارسی هرگاه به اسامی متعلق به طبقه بالا و پایین سلسله مراتب جاننداری (به ترتیب جانداران انسان- جانداران غیرانسان و بی جان‌ها) اضافه گردند، معنای شباهت را به ذهن متبادر می‌کنند. در حالی که در گویش سیستانی این پسوند تنها به اسامی خاص اضافه می‌گردد و معنای تحبیب می‌دهد. مقدم کیا و شفیع (۱۳۹۲) در مقاله‌ای تحت عنوان بررسی ساختواژی و معنا شناختی پسوند کوچک‌ساز چه در زبان فارسی به این نکته اشاره می‌کنند که به رغم اهمیت صورت‌های کوچک شده تاکنون هیچ‌گونه بحث نظری یا تحقیقی علمی در این زمینه انجام نشده‌است و پژوهش‌گران عمدتاً به ذکر مطالب کلی و معرفی انواع وندها و معانی تحت‌اللفظی آنها بسنده کرده‌اند. آنان در این پژوهش به این نتیجه می‌رسند که یکی از روش‌ها و ابزارهای کوچک‌سازی در زبان فارسی علاوه بر ابزار ساختواژی، استفاده از ساز و کارهای کاربردشناختی است.

غلامی (۱۳۸۷) در مقاله خود تحت عنوان "بررسی ویژگی‌های ساختاری و معنایی کلمات مصغر در زبان‌های روسی و فارسی" بیان می‌کنند که پسوندها نقش بسیاری در بیان معنی تحبیبی به ویژه در قالب و ساختار کلمات مصغر دارند. تعداد این پسوندها در زبان روسی قابل توجه‌اند و با بسیاری از اسامی ترکیب می‌شوند. در زبان فارسی در مقایسه با زبان روسی برای

ساخت کلمات مصغر با معنی تحبیبی پسوندهای کمتری وجود دارد. غلامی معتقد است شاید به همین دلیل است که زبان‌شناسان شیوه‌های بیان معانی تصغیر در زبان فارسی را به شکلی گذرا و سطحی مورد بررسی قرار داده‌اند.

دیگر مطالعات انجام شده بر روی وندهای مصغرساز بیشتر به معرفی این وندها در زبان فارسی اکتفا می‌کنند که از آن جمله می‌توان فرشیدورد (۱۳۸۲)، رواقی (۱۳۸۸)، پیسیکف (۱۹۷۳)، لازار (۱۳۸۴) و کلباسی (۱۳۸۸) را نام برد.

در تحقیقی که بر روی عربی محاوره‌ای در اردن انجام شده است، نتایج نشان می‌دهد که از وندهای مصغرساز هم برای راهبردهای مثبت ادب چون بیان محبت، احترام و بنیان یک بافت دوستانه تعاملی استفاده می‌شود و هم به صورت راهبردهای منفی ادب برای تقلیل در تحمیل و یا نرم‌تر کردن بیانات منفی استفاده می‌شود (بدارنه^۱، ۲۰۱۰). در تحقیقی دیگر نشان داده شده که اهمیت وندهای مصغرساز در فرانسه نسبت به دیگر زبان‌های رومانس از جمله اسپانیایی کمتر است در فرانسه این وندها بیشتر واژگانی شده‌اند و بنابراین اهمیتشان را از دست داده‌اند (بیدو^۲، ۲۰۱۲).

براون و درایر در پژوهش خود به این نکته اشاره می‌کنند که وندهای مصغرساز در میان زبانهای دنیا غیرمعمول نیستند. آنها اکثراً وندهای اشتقاقی هستند که به اسامی اضافه می‌شوند تا به نمونه کوچکی از آن اشاره کنند که اغلب با محتوایی احساسی همراه است. در برخی زبان‌ها مانند هلندی نشانه تصغیر-تحبیب تنها مختص اسامی نیست بلکه به همراه صفات و قیدها نیز دیده می‌شود. اگرچه این نشانه‌ها عموماً به اسامی می‌چسبند (براون، درایر^۳، ۲۰۰۹). فورتین معتقد است که نمی‌توان ادعا کرد که وندهای مصغرساز وندهای اشتقاقی هستند. زیرا زبان‌هایی یافت شده‌اند که این وندها در آنها تصریفی هستند از جمله زبان‌هایی چون فولا، والمان و بانتو (فورتین^۴، ۲۰۱۱: ۴۹).

¹-Badarneh

²-Bidaud

³-Brown & Dryer

⁴-Fortin

وندهای مصغرساز

وندهای مصغرساز یا تصغیری- تحبیبی بخشی از ساخت‌های عاطفی هستند. این ساخت‌ها رفتار و احساسات گوینده را نسبت به محتوای گفتار نشان می‌دهند. آنچه که در مورد این ساخت‌ها جالب است این است که معنی و نقش آنها در همهٔ زبانها مشابه است ولی ساختار و صورت نحوی آنها به طرز معناداری از زبانی به زبان دیگر متفاوت است.

موضوع منشا وندهای تصغیری- تحبیبی به طور گسترده‌ای توسط محققان مورد بحث قرار گرفته است. امروزه بیشتر آنها بر این باورند که اسامی جاندار نقش مهمی در گسترش این وندها بازی کرده‌اند در این زمینه دو فرضیه وجود دارد: برخی محققان معتقدند که ارزش خودمانی بودن نقطهٔ آغاز این روند است و برخی دیگر معتقدند تعیین رابطهٔ نسبی میان پدر و فرزند در مورد انسان‌ها و میان بالغ و نابالغ در حیوانات الگوی اصلی معنایی برای ارزش تصغیر و تحبیب است. داده‌هایی از زبان یونانی و زبان‌های اسلاوی فرض دوم را تأیید می‌کنند (کورتولیسی و استکوئر^۱، ۲۰۱۱: ۱۵). سیستم‌های غنی تحبیبی در فرهنگ‌هایی که انتظار داریم احساسات به طور کلی و ابراز محبت به طور خاص آشکارا بیان شود نقش اساسی دارند. به عنوان مثال فرهنگ آنگلو ساکسون چندان نشان دادن احساسات را جایز نمی‌داند (اسپاسوسکی^۲، ۲۰۱۲: ۲۸).

گاهی وندهای مصغرساز معنای ترکیبی به کلمه می‌دهند ولی گاهی معنی آن غیر ترکیبی است و یک معنی جدید ایجاد می‌کنند. مثلاً در ایتالیایی وند *ino* در هر دو صورت به کار می‌رود. *nasino/telefonino* تلفن همراه / بینی کوچک (دوبلدر، فاست، لامپیتلی^۳، ۲۰۰۹). در مطالعات زبانی امروزه به بحث استفاده از مصغرسازها، فراتر از دلایلی چون نشان دادن کوچکی چیزی توجه می‌شود و این مطالعات امکان یک تفسیر جدید را مهیا می‌کند. برای مثال در زبان‌های امروزه از مصغرسازهای نامحسوس صحبت می‌شود که ارتباط کمی با مفهوم کوچکی

¹ -Körtvélyssy & Stekauer

² -Spasovski

³ -De Belder, Faust & Lampitelli

از نظر ادبی دارند و ارتباط بیشتری با نمایش رمزگونه ارزش‌های آن جامعه دارد. مثلا هلندی ها با اضافه کردن مصغرسازها معمولا یک حس مثبت و راحت بودن به آنچه می‌خواهند بگویند اضافه می‌کنند (وات، ۲۰۱۳: ۳۶). به راحتی نمی‌توان گفت که وندهای مصغرساز اشتقاقی هستند یا تصریفی. تصریفی هستند چون قاعده‌مند، قابل پیش‌بینی و زیابند و اشتقاقی هستند چون معنی را عوض می‌کنند و واژه جدیدی می‌سازند. پس این وندها دارای مرز مشخصی نیستند. در این بخش، به معرفی وندهای مصغرساز موجود در این زبان‌ها می‌پردازیم و سپس برخی نمونه‌ها و داده‌ها را بر اساس آنها تحلیل و طبقه‌بندی می‌کنیم.

۱- فارسی:

محققان بسیار در مورد تعداد وندهای مصغر زبان فارسی اظهار نظر کرده‌اند و از وندهای بسیاری نام برده‌اند که از جمله رایج‌ترین این وندها می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

۱-۱- **پسوندها - چه**: فرشیدورد (۱۳۸۲) از پسوندهای مصغرساز متفاوتی نام می‌برد ولی معتقد است که از میان تمامی این پسوندها، پسوندهای "چه" و "ک" فعال هستند. جدول ۱-۳ نمونه‌های این پسوندها را نشان می‌دهد:

جدول ۱: نمونه‌هایی از کاربرد پسوندها - چه

ردیف	اسم	اسم مصغر
۱	کتاب	کتابچه
۲	قالی	قالیچه
۳	صندوق	صندوقچه

کلباسی (۱۳۸۸: ۱۲۷) بیان می‌کند که واجگونه - ایچه این پسوندها در معنی تصغیری را تنها در کلمه دریچه می‌توان یافت. او همچنین از واجگونه - ژه و - ژک در کلمات نایژه و نایژک نام می‌برد.

۱-۲-پسوندد-ک: رواقی (۱۳۸۸) نیز معتقد است که این پسوند و "چه" تنها دو وند مصغرساز زبان فارسی می‌باشند. پیسیکف^۱ معتقد است که این پسوند دارای واجگونه‌های - یک، -وک، -فک، -اکه و -که می‌باشد. در جدول ذیل نمونه‌ها همگی -ک هستند و واجگونه‌های بالا در آنها دیده نمی‌شود.

جدول ۲: کاربرد پسوند -ک

ردیف	اسم	اسم مصغر
۱	دختر	دخترک
۲	اتاق	اتاقک
۳	پیام	پیامک

این پسوند علاوه بر بیان کوچکی و محبت می‌تواند در بعد منفی و برای تحقیر نیز استفاده شود. مانند کاربرد -ک در واژه مردک.

۱-۳-پسوندد-ی: لازار(۱۳۸۴) از این پسوند پرکاربرد زبان فارسی نام برده و عنوان می‌کند که این پسوند در ترکیب با اسم خاص معنای تحبیب می‌سازد. دو نمونه زیر از همین نوع قابل مشاهده است.

پژوهش‌گاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
جدول ۳: کاربرد پسوند -ی

ردیف	اسم	اسم مصغر
۱	معصومه	مصی
۲	کتایون	کتی

پیسیکف^۲ (۱۹۷۳) هم علاوه بر پسوندهای -ک و -چه به پسوندهای دیگری نیز اشاره می‌کند، به عنوان مثال -ه در ساخت واژگانی با معنای تحقیر در ترکیب با کلمات جاندار، پسوند -اوله

^۱ -Peisikov

^۲ -Peisikov

(-اولو، -لو) از زبان ترکی وارد فارسی شده و از آن برای بیان معنی کوچک به کار می‌رود. هرچند این وندها کم کاربرد هستند.

۲- ترکی استانبولی

۲-۱- پسوند **-cik**: این پسوند از جملهٔ پسوندهای زایای ترکی استانبولی است که با اسم، اسامی خاص، صفات و اعداد ترتیبی نیز می‌آید. این پسوند در بافت‌های گوناگونی ظاهر می‌شود. از جمله با اسامی حیوانات برای ابراز محبت و نشان دادن کوچکی آنها کاربرد دارند. در جدول زیر دو نمونه آمده‌است:

جدول ۴: کاربرد پسوند **-ci k**

ردیف	اسم	اسم مصغر
۱	Ayi خرس	Ayıcik خرس کوچک
۲	Kedi گره	Kedicik گره کوچولو

این پسوند به همراه اسامی خاص نیز می‌آید که برای ابراز محبت در برخی موارد و در اکثر موارد برای اشاره به کوچکی جهت تحقیر به کار می‌رود. مانند نمونه زیر:

جدول ۵: کاربرد پسوند **-ci k** در معنای تحقیر و تصغیر

ردیف	اسم	اسم مصغر
۱	Ayşe اسم خاص	Ayşecik عایشه کوچول (بیشتر با طعنه برای تحقیر)

گوکل^۱ (۲۰۱۳) معتقد است که این پسوند دارای واجگونه‌های مختلفی از جمله /-çik-
cük است که واجگونه **cük** به همراه ریشه افعال نیز می‌آید.

جدول ۶: کاربرد واجگونه‌های پسوند **-cik**

¹-Göknel

ردیف	فعل	اسم مصغر
۱	Öp بوسیدن	Öpücük بوسه ی کوچک
۲	Gül خندیدن	Gülücük لبخند کوچک

این واجگونه در صفاتی که به واج k ختم می شوند موجب حذف واج پایانی شده و به واژه می‌چسبد، به طور کلی این پسوند برای تشدید صفات به کار می‌رود ولی در مورد اسامی که به واج k ختم می‌شوند این واج حذف نمی‌شود و از واجگونه ی çik- استفاده می‌شود مانند نمونه های زیر:

جدول ۷: کاربرد پسوند **ci k** در تشدید صفات

ردیف	صفت	صفت مصغر
۱	Küçük کوچک	Küçü-cü-k خیلی کوچک
۲	Kopek سگ	Kopek- çik سگ کوچک
۳	Kitap کتاب	Kitapçik کتابچه

و واجگونه **ciğim** که برای آنکه معنی ابراز محبت را بدهد حتما باید پس از آن ضمیر ملکی بیاید. این پسوند با نسبت های خانوادگی و اسامی خاص استفاده می‌شود.

جدول ۸: کاربرد واجگونه **ci ğim** در اسامی خاص

ردیف	اسم	اسم مصغر
۱	Baba بابا	Baba+ci+ğim بابای (عزیز) من
۲	Teyze	Teyze+ci+ğim

خاله (عزیز) من	خاله	
----------------	------	--

۲-۲- پسوند **cak** - این پسوند به همراه برخی واژگان می‌آید و به همراه کوچکی، حسی از محبت را نیز در بردارد (کورنفیلت^۱، ۲۰۱۰: ۴۴۵). واژه توله کوچولو این نوع را در زیر نشان می‌دهد.

جدول ۹: کاربرد پسوند **cak** -

اسم مصغر	اسم	ردیف
Yavrucak توله کوچولو	Yavru بچه، توله	۱

۳-۲- پسوند **ceğiz** - این پسوند دارای واجگونه‌های **cağiz / çağiz** و **çegiz** نیز می‌باشد و برای تصغیر و بیان احساس ترحم و محبت استفاده می‌شود:

جدول ۱۰: کاربرد پسوند **ceğiz** - در معنای تصغیر و تحبیب

اسم مصغر	اسم	ردیف
Kuşçağiz پرنده (بیچاره)	Kuş پرنده	۱
Kızçağiz دختر (بیچاره)	Kız دختر	۲

۴-۲- پسوندهای **-o/-i/-k/ -iş/-oş**

کترز و آکسوکچ (۲۰۰۷) عنوان می‌کنند که تمامی این پسوندها برای کوتاه کردن یک کلمه به کار می‌روند، در واقع می‌توان گفت این وندها معمولا در مخفف کردن اسامی خاص، با توجه به بافت آوایی آن اسم کاربرد دارند.

جدول ۱۱: کاربرد سایر پسوندهای مصغر

اسم مصغر	اسم	ردیف
Aliş	Ali	۱
Göbiş بیشتر برای اشاره به شکم بچه‌های	Göbek شکم	۲

توپول استفاده می‌شود		
Fadik	Fadime	۳
Dido	Didem	۴
Erci	Ercüment	۵

۳- انگلیسی

در مورد تعداد وندهای مصغرساز در زبان انگلیسی عقاید گوناگونی وجود دارد. مثلا ویرزبیکا (۱۹۸۵) معتقد است که انگلیسی تنها دارای پسوند مصغر *-ie* است. اما برخی دیگر مانند کوئرک (۱۹۸۵) تنها *ette*، *let* و *ling* را پسوندهای زبان انگلیسی می‌دانند و پسوندهایی چون *-y/-ie* را نشانگرهای صمیمیت می‌نامند. به طور کلی رایج‌ترین و زیاترین وندهای مصغرساز برای انگلیسی که امروزه نیز رایج هستند و واژگانی نشده‌اند موارد زیر هستند:

۳-۱- **پسوند let** :- کانن^۱ (۱۹۸۷) این پسوند را یکی از زیاترین پسوندهای انگلیسی می‌داند، هرچند شنایدر^۲ (۲۰۰۳) معتقد است که برخی از واژگانی که با این پسوند ساخته شده‌اند، واژگانی شده‌اند.

جدول ۱۲: کاربرد پسوند **let** -۱

ردیف	اسم	اسم مصغر
۱	Book	Booklet کتابچه
۲	Drop	Droplet قطرات کم باران

۳-۲- **پسوند -y/-ie** : معمولا برای مخفف کردن اسامی و یا ابراز محبت استفاده می‌شوند (شنایدر، ۲۰۰۳).

¹ -Cannon

² -Schneider

جدول ۳-۱۴: کاربرد پسوندهای y- و -ie

اسم مصغر	اسم	ردیف
Tommy	Thomas	۱
dady	بابا	۲
Auntie	عمه/خاله Aunt	۳
kitty	گرهه Kitten	۴

۳-۳- پسوند **ette** / **et**: براوو در تحقیقی که بر روی زبانی وندهای انگلیسی انجام داده به این دو پسوند مصغرساز اشاره می‌کند و به پیشینه ورود این پسوندها از زبان فرانسه به انگلیسی اشاره می‌کند (براوو^۱، ۲۰۰۹: ۱۳۹).

جدول ۱۵: کاربرد پسوندهای **ette** / **et**

اسم مصغر	اسم	ردیف
Cigarette سیگار معمولی	Cigar سیگار (برگ)	۱
cabinet کابینت، قفسه	Cabin کابین، اتاقک	۲

۴-۳- پسوند **ling**: هرچند در موارد معدودی از این پسوند استفاد می‌شود، اما محققانی چون آیتچیسون^۲ (۱۹۹۴) معتقدند که این پسوند در انگلیسی امروز نیز دارای زبانی است، او مثال می‌زند که دوستی در هنگام ماهیگیری دست به تولید واژه جدیدی مثل **fishling** (ماهی کوچولو) زده است.

جدول ۱۶: کاربرد پسوند **ling**

اسم مصغر	اسم	ردیف
Duckling جوجه اردک	Duck اردک	۱

2-Bravo

²-Aitchison

۳-۵- پیشوند **mini** - : این پسوند با اسم برخی اشیاء برای نشان دادن کوچکی استفاده می‌شود. آلبر در مطالعه خود به این پیشوند، پیشوندهای **micro** / **nano** / **pico** - را نیز می‌افزاید که امروزه در متون علمی و تکنولوژی کاربرد فراوان یافته‌اند (آلبر^۱، ۲۰۱۰).

جدول ۱۷: کاربرد پیشوند **mini** -

ردیف	اسم	اسم مصغر
۱	Bus اتوبوس	Minibus اتوبوس کوچک (مینی بوس)
۲	computer	nanocomputer

۴- فرانسه :

بیدود (۲۰۱۲) معتقد است که بسیاری از وندهای مصغرساز فرانسه واژگانی شده‌اند و از اهمیت آنها کاسته شده‌است با این حال می‌توان به برخی از رایج‌ترین آنها اشاره کرد:

۴-۱- پسوند **et** - : در اسامی مذکراز پسوند **et**- برای بیان کوچکی استفاده می‌شود: (براوو، ۲۰۰۹). مانند نمونه زیر:

جدول ۱۸: کاربرد پسوند **et** -

ردیف	اسم	اسم مصغر
۱	Un jardin باغ	Un jardinet باغ کوچک

در اسامی مونث از پسوند **ette**- استفاده می‌شود. از این پسوند با اسامی خاص نیز استفاده می‌شود.

جدول ۱۹: کاربرد پسوند **ette** -

ردیف	اسم	اسم مصغر
۱	Anne آن (اسم خاص)	Annette آن کوچولو

از این پسوند در گذشته استفاده شده و به تدریج کلمات ساخته شده به صورت کلماتی مستقل با معنی مجزا درآمده‌اند. برای مثال این پسوند به فعل چسبیده است. (دل‌های^۱، ۱۹۹۵).

جدول ۲۰: کاربرد پسوند **-ete** در فعل

ردیف	فعل	اسم مصغر
۱	سوختن: Allumer	کبریت: Allumette

۴-۲- **پسوند on** - : برای این پسوند نمونه‌های زیر آمده‌است:

جدول ۲۱: کاربرد پسوند **-on**

ردیف	اسم	اسم مصغر
۱	Un aigle عقاب	Un aiglon جوجه عقاب
۲	un chat گره	un chatton بچه گره

۴-۳- **پسوند ot** - : این پسوند کاربرد بیشتری را به خود اختصاص داده‌است:

جدول ۲۲: کاربرد پسوند **-ot**

ردیف	اسم	اسم مصغر
۱	Un ile جزیره	Un îlot جزیره کوچک
۲	Un frère برادر	Un frère برادر کوچک
۳	Un chien سگ	Un chiot توله سگ

۴-۴- **پسوند eau** - برای مذکر و پسوند **-elle** برای مؤنث (مروان^۲، ۲۰۱۱).

جدول ۲۳: کاربرد پسوند های مصغر مذکر و مؤنث

ردیف	اسم	اسم مصغر
۱	Un elephant فیل	Un éléphant بچه فیل

^۱ -Delhay

^۲ -Morvan

Une prunelle آلوچه	Une prune آلو	۲
Une rue کوچه	Une ruelle باریک	۳

۴-۵- پسوند (-in برای مذکر) یا (-ine برای مونث):

جدول ۲۴: کاربرد پسوندهای مصغر مذکر و مونث

اسم مصغر	اسم	ردیف
Un tableautin تابلو کوچک	Un tableau تابلو	۱
Une bottine نیم چکمه	Une botte چکمه	۲

۴-۶- پسوند -ceau / -celle: این پسوند یکی از پسوندهای کوچک‌ساز زبان فرانسه است که به پایه اسم می‌چسبند.

جدول ۲۵: کاربرد پسوندهای -ceau / -celle

اسم مصغر	اسم	ردیف
Un lionceau بچه شیر	Un lion شیر	۱

۴-۷- پسوند -ule: این پسوند دارای واجگونه -cule- نیز می‌باشد که در اینجا به کار نرفته است.

جدول ۲۶: کاربرد پسوند -ule

اسم مصغر	اسم	ردیف
Veinule رگ کوچک	Vein رگ	۱
Animalcule جانور ذره بینی	Animal جانور	۲

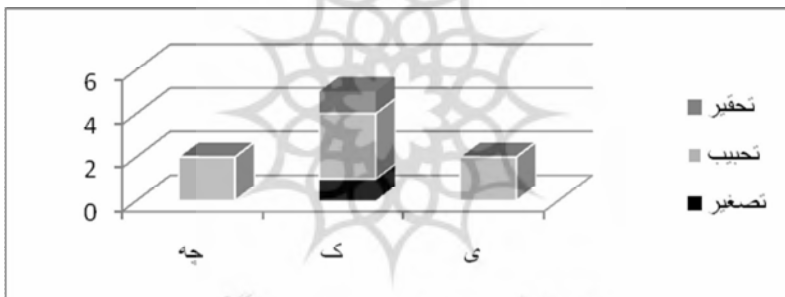
بررسی آماری کاربرد وندها در ۴ زبان مورد مطالعه

اکنون پس از ذکر نمونه‌ها به بررسی آماری کاربرد مصغرسازها در پیکره می‌پردازیم و نمودارهای مقایسه‌ای و جدول‌های آماری را ارائه می‌کنیم:

۴-۱ وندهای مصغرساز در فارسی:

جدول ۲۷: وندهای مصغرساز در فارسی

وندهای مصغر	چه	ک	ی
تصغیر		۱	
تحبیب	۲	۳	۲
تحقیر		۱	



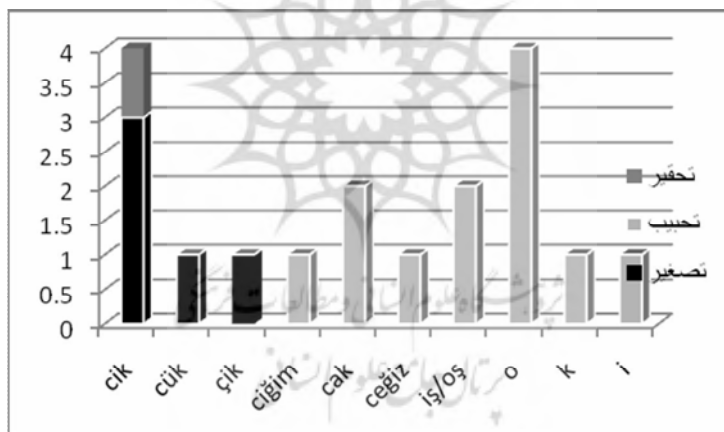
در داده‌های زبان فارسی وند مصغرساز "ک" دارای بیشترین فراوانی است. همچنین تنها این وند است که در معنی تحقیری به کار رفته است و دو وند مصغرساز دیگر تنها در معنی تحبیب و تصغیر به کار رفته‌اند. همچنین واجگونه -ایچه، -ه و -اوله در این پیکره زبانی دارای نمود نبودند زیرا همانطور که در بخش معرفی این پسوندها گفته شد کم‌کاربرد هستند. از طرفی طبق گفته لازار، پسوند-ی نیز که برای مخفف کردن اسامی اشخاص به کار می‌رفت نیز یافت نشد.

۴-۲ وندهای مصغر در ترکی استانبولی:

جدول ۲۸: وندهای مصغر در ترکی استانبولی

وندهای مصغر	cik	-cük	-çik	ciğim	-cak	-ceğiz	iş -oş	-o	-k	-i
تصغیر	۳	۱	۱							
تحیب				۱	۲	۱	۲	۴	۱	۱
تحقیر	۱									

از میان وندهای مصغرساز ترکی استانبولی تنها وند **cik**- در مفهوم تحقیر به کار رفته‌است که دارای فراوانی کمی نیز در پیکره زبانی می باشد. همچنین وندهای مصغر **-cak**، **-ciğim**، **-oş**، **-i**، **-k**، **-o**، **-iş**، **ceğiz** بیشترین وندهای مصغر ساز در مفهوم تحیب به کار رفته‌اند.

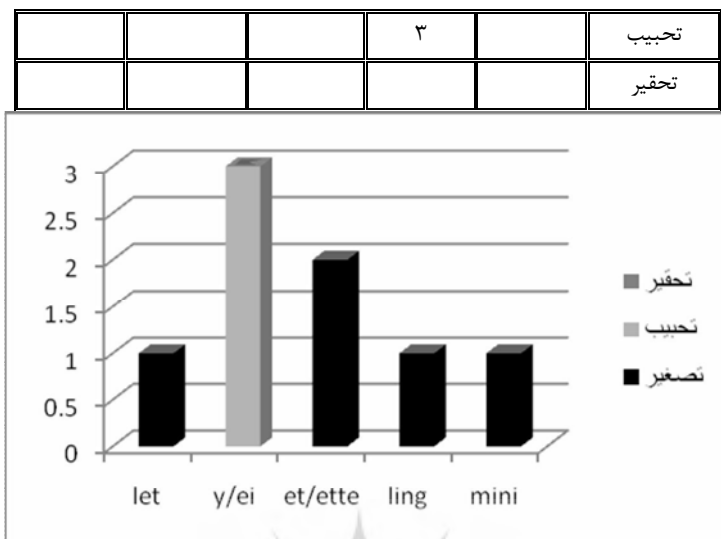


نمودار ۲

۳-۴- وندهای تصغیری - تحیبی در انگلیسی:

جدول ۲۹: وندهای تصغیری - تحیبی در انگلیسی

وندهای مصغر	-let	-y/-ie	-et/-ette	-ling	Mini-
تصغیر	۱		۲	۱	۱



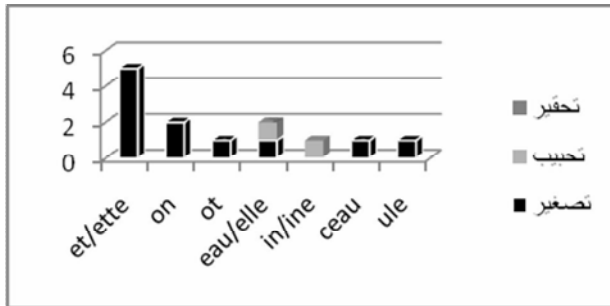
نمودار ۳

در زبان انگلیسی تنها پیشوند (mini-) موجود است. هیچ‌کدام از وندهای مصغر در اینجا در معنی تحقیر به کار نرفته‌اند و بیشترین فراوانی مربوط به فرایند تصغیر است. پسوندهای -y/-ie تنها در معنی تحبیب به کار رفته‌اند.

۴-۴ وندهای تصغیری- تحبیبی در فرانسه:

جدول ۴۰: وندهای تصغیری- تحبیبی در فرانسه

وندهای مصغر	et/ette	-on	-ot	-eau/-elle	-in/-ine	-ceau	-ule
تصغیر	۵	۲	۱	۱		۱	۱
تحبیب				۱	۱		
تحقیر							



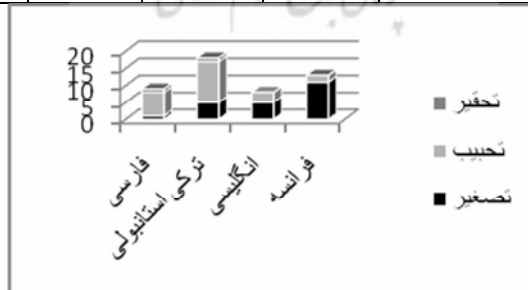
نمودار ۴

در زبان فرانسه، بیشترین فراوانی مربوط به فرایند تصغیر است و به غیر از وندهای -in/-ine- بقیه وندها همه در مفهوم تصغیر نمود داشته‌اند. همچنین هیچ وندی در فرایند تحقیر به کار نرفته است.

نوع و میزان کاربرد وندهای مصغر در کل داده‌های هر چهار زبان به صورت جدول و نمودار ذیل خلاصه شده و ارایه گردیده است:

جدول ۳۱: کاربرد وندهای مصغر در کل پیکره زبانی

جمع	وندهای مصغر			زبان
	تحقیر	تحبیب	تصغیر	
۹	۱	۷	۱	فارسی
۱۸	۱	۱۲	۵	ترکی استانبولی
۸	۰	۳	۵	انگلیسی
۱۳	۰	۲	۱۱	فرانسه



نمودار ۵

نتیجه‌گیری

با بررسی وندهای مصغرساز چهار زبان فارسی، انگلیسی، فرانسه و ترکی استانبولی به این نتیجه دست یافتیم که هر چهار زبان از این وندها بهره می‌برند و در همه این زبانها این وندها غالباً به شکل پسوند هستند، به جز یک مورد در زبان انگلیسی که به صورت پیشوند کاربرد دارد. بیشترین میزان استفاده از این وندها در میان این چهار زبان در زبان ترکی استانبولی و سپس در زبان فرانسه است. در زبان فارسی ۷۸٪ این وندها در معنای تحبیب به کار رفته‌اند. در زبان ترکی استانبولی که دارای بیشترین کاربرد این وندها است ۶۶٪ در معنی تحبیب به کار رفته‌اند درحالی که در زبان انگلیسی تنها ۳۷٫۵٪ و در زبان فرانسه تنها ۱۵٪ این وندها برای تحبیب به کار رفته‌اند. در زبان‌های انگلیسی و فرانسه هیچ یک از این وندها در معنای تحقیر به کار نرفته‌اند و در فارسی و ترکی استانبولی شاهد تنها یک بار استفاده از این وندها در معنای تحقیر هستیم. به طور کلی می‌توان نتیجه گرفت تعداد این وندها در زبان فارسی و انگلیسی نسبت به زبانهای ترکی و فرانسه محدودتر است. در همه ی این زبان‌ها از تعداد این وندها نسبت به گذشته کاسته شده‌است و برخی از این وندها واژگانی شده‌اند.

منابع:

- آندرسن، هانس کریستین. (۱۳۹۴). *منتخبی از بهترین داستان‌های هانس کریستین آندرسن*. ترجمه شیوا دلاوری، انتشارات فراروی.
- بامشادی، پارسا و قطره، فریبا. (۱۳۹۶). «چند معنایی پسوند ی فارسی: کندوکاوی در چهارچوب ساختواژه فارسی». «دو ماهنامه علمی-پژوهشی جستارهای زبانی، دوره ۸، شماره ۷. رواقی، علی. (۱۳۸۸). *فرهنگ پسوند در زبان فارسی (بررسی دوازده پسوند)*. تهران: فرهنگستان زبان و ادب فارسی.
- فرشیدورد، خسرو. (۱۳۸۲). *دستور مفصل امروز*. تهران، انتشارات سخن.
- غلامی، حسین. (۱۳۸۷). «بررسی ویژگی‌های ساختاری و معنایی کلمات مصغر در زبان‌های روسی و فارسی». پژوهش‌های زبان‌های خارجی، شماره ۵۰.
- کرد زعفرانلو، عالیه. (۱۳۸۲). «ساخت اسم‌های تحبیبی در زبان انگلیسی»، *مجله زبان و ادبیات فارسی*، دانشگاه سیستان و بلوچستان.
- کلباسی، ایران. (۱۳۸۸). *ساخت اشتقاقی واژه در فارسی امروز*. پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی. چاپ چهارم.
- لازار، ژیلیر. (۱۳۸۴). *دستور زبان فارسی معاصر*. ترجمه هستی بحرینی. تهران. انتشارات هرمس.
- مقدم کیا، رضا و شفیعی، اکرم. (۱۳۹۲). «بررسی ساختواژی و معناشناختی پسوند کوچک‌ساز چه در زبان فارسی». *نشریه پژوهش‌های زبانی*. سال ۴. شماره ۲.
- نورایی نیا، ریحانه و شریفی، شهلا. (۱۳۹۴). «نگاهی رده شناختی به پسوندهای تصغیرساز در زبان فارسی و گویش سیستانی». *سومین همایش ملی زبانشناسی و آموزش زبان فارسی*، چشم انداز پژوهش‌های زبان در قرن ۲۱. مشهد.

- Aitchison, J.(1994).words in mind:an introduction to the mental lexicon .linguistic society of America .vol.72,No.2.
- Albair, J.(2010).What is the state of evaluative affixes in contemporary English? The undergraduate journal of languages, linguistics and area studies.vol.1. No.1.
- Aribas, N.(2012).Andersen masallari .Cocuk klasiklari. Istanbul: Epsilon
- Badarneh, M.(2010).The pragmatics of diminutives in colloquial Jordanie Arabic .journal of pragmatics. Vol.42.issue1. p:153-167
- Bidaud, S. (2012).Sur la perte de vitalité du diminutive en français .revista de Filologia Románia.vol.29:51-58
- Bravo, B.(2009). The diminutive suffix<-et/-ette>, The role of the internet in its study. university of Loguna.
- Brown, L. and Dryer,M .(2009).Diminutive as an inflectional category in Walman. university of Buffalo.
- Cannon, G.(1987).Historical change and English word-formation: recent vocabulary. Berne: Peter Lang.
- De Belder,M. Faust,N and Lampitelli,N .(2009).On an inflectional and derivational diminutive.
- Delhay,C. (1995) .Le diminutive :la diminution sans comparaison ? Vol.3:63-72
- Fortin,A.(2011).The morphology and semantics of expressive affixes .University of Oxford.
- Göknel, Y. (2013). Morphemes and their allomorphs in Turkish.
- Haugaard,E,C.(2011).Hans Christian Anderson fairy tales.Anchor.
- Kempe,v. Brooks,P and Gillis, S,(2007).Diminutives provide multiple benefits for language acquisition.
- Ketrez,N & Aksu-Koc,A.(2007).The Acquisition of Diminutives ,A cross linguistic perspective.chapter11.John Benjamins publishing Company.
- Kornfilt,J.(2010).Turkish:descriptive grammars.Routledge.
- Körtvélyessy, I and Stekauer, P. (2011). Diminutives and Augmentatives in the languages of the world.Lexis
- Morvan, D. (2011).Dictionnaire des suffixes du Français.
- Peisikov, L. S.(1973).Essays on Persian language word formation .Moscow.
- Schneider, K. P. (2003). Diminutives in English . Max Niemeyer verlag: Tübingen .
- Spasovski,L.(2012).Morphology and pragmatics of the Diminutive :evidence from Macedonian .arizona state university.
- Watt,J.(2013).Diminutive suffixes in the Greek new testament:a cross linguistic study. Geneva colledge.